2.10.2018

Eduskunnan valtiovarainvaliokunta
Liikennejaosto

Viite: Vuoden 2019 TAE (HE 123/2018 vp)

Talousarvioesitys 2019

Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan (pääluokka 31) määrärahat vuoden 2019 talousarvioesityksessä ovat 2,86 mrd. euroa, joka on noin 530 milj. euroa vähemmän kuin vuoden 2018 talousarviossa (alv-menojen osuus vähennyksestä on 95 milj. euroa). Määrärahojen väheneminen johtuu pääasiassa hallituksen kärkihankerahoituksen päättymisestä. Koska LVM:n hallinnonalan kärkihankkeena on ollut korjausvelan vähentäminen, tarkoittaa kärkihankerahoituksen päättyminen korjausvelan vähentämiseen suunnattujen määrärahojen alenemista perusväylänpidon momentilla vastaavalla määrällä.

Määrärahoiltaan suurimmat kohteet ovat perusväylänpito 1 037 milj. euroa, liikenneinvestoinnit[1)] 451 milj. euroa, valtionavustus meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyvyn parantamiseen 96 milj. euroa, joukkoliikenteen palvelujen ostot 89 milj. euroa sekä siirto valtion televisio- ja radiorahastoon 519 milj. euroa.

Talousarvioesitys noudattaa vahvasti hallitusohjelman linjauksia. Digitalisaation edistäminen tuottavuuden ja vaikuttavuuden parantamisessa sekä tiedon hyödyntäminen liikenteen palveluissa ovat esityksen keskeisenä runkona.

Korjausvelan poistoon vuonna 2019 käytetään 100 miljoonaa euroa. Liikenneväylien parantamista tehdään useissa kohteissa ympäri Suomea. Elinkeinoelämän kuljetukset ja työmatkaliikenne hyötyvät väylien korjauksista ja liikenneturvallisuus paranee. Suomen saavutettavuus sekä toimivat ja turvalliset kansainväliset yhteydet paranevat. Korjaukset tukevat kilpailukykyä, työllisyyttä ja talouskasvua.

Budjettiriihessä sovittiin 49 miljoonan euron liikennepaketista liikenneturvallisuuden ja maanteiden talvikunnossapidon parantamiseen. Liikennepaketti rahoitetaan vuoden 2019 talousarviosta sekä kuluvan vuoden 2018 toisesta lisätalousarviosta.

Liikennepaketista osoitetaan 25 miljoonaa euroa maanteiden talvikunnossapitoon ja kelirikon aiheuttamiin korjaustarpeisiin. Talvikunnossapidon vaatimustasoa nostetaan vuonna 2019. Uusi linjaus tuo aiempaa korkeamman talvikunnossapidon vaatimustason piiriin noin 21 000 maantiekilometriä. Lisäksi rahoitusta varataan laadunseurannan digitalisointiin ja yksittäisten talvihoidon ongelmien hallintaan. Kelirikkohaittojen torjuntaa tehdään sorateillä ja vähäliikenteisillä päällystetyillä teillä ympäri maata. Osana kelirikon haittojen torjuntaa kehitetään teiden kuivatuksen inventointia ja ohjelmoitua parantamista.

Budjettiriihessä päätetyn mukaisesti osana liikennepakettia jatketaan tasoristeysten turvallisuuden parantamisohjelmaa 10 miljoonalla eurolla. Vuoden 2019 aikana poistetaan tiejärjestelyillä tai varustetaan turvalaittein 21 tasoristeystä eri puolilla maata. Poistettavat risteykset ovat turvallisuuden kannalta kriittisimpiä kohteita, jotka on valittu kustannushyö-

[1)] Yhteensä momentit 31.10.76, 31.10.77 ja 31.10.79

Liikenne- ja viestintäministeriö
Käyntiosoite
Eteläesplanadi 16
(kirjaamo)
Helsinki
Postiosoite
PL 31
00023 Valtioneuvosto
Puhelin
029516001
www.lvm.fi
etunimi.sukunimi@lvm.fi
kirjaamo@lvm.fi

tylaskelman pohjalta. Tie- ja rataverkon turvallisuutta parannetaan väylien kehityshankkeiden ja perusväylänpidon yhteydessä, mutta nykyiset taloudelliset resurssit eivät riitä tasoristeysten ongelmien täydelliseen poistamiseen.

Yksityisteiden valtionavustuksiin lisätään 4 miljoonaa euroa osana liikennepakettia. Yksityisteiden määräraha vuonna 2019 on siten yhteensä 17 miljoonaa euroa, josta noin 2,3 miljoonaa arvioidaan käytettävän yksityistielossien ja muiden erityiskohteiden (mm. talvitiet) avustuksiin.

Vuoden 2019 talousarvioesitykseen ei sisälly uusia liikenneinvestointeja. Käynnissä olevia väylähankkeita on 13:

Käynnissä olevat tiehankkeet:
1) Vt 4 Oulu-Kemi, valtuus 140 milj. euroa
2) Vt 5 Mikkeli-Juva, valtuus 121 milj. euroa
3) Vt 12 Lahden eteläinen kehätie, valtuus 198 milj. euroa
4) Kehä 1 Laajalahden kohta, valtuus 20 milj. euroa
5) Vt 4 Kirri-Tikkakoski, valtuus 139 milj. euroa

Käynnissä olevat ratahankkeet:
1) Keski-Pasila länsiraide, valtuus 48,8 milj. euroa
2) Helsinki-Riihimäki rataosan kapasiteetin lisääminen 1. vaihe, valtuus 150 milj. euroa
3) Helsingin ratapihan toiminnallisuuden parantaminen, valtuus 60 milj. euroa
4) Luumäki-Imatra-Venäjän raja, ratayhteyden parantaminen, valtuus 165 milj. euroa
5) Uudenkaupungin radan (Turku-Uusikaupunki) sähköistys, valtuus 21 milj. euroa

Käynnissä olevat vesiväylähankkeet:
1) Savonlinnan syväväylän siirtäminen, valtuus 40 milj. euroa
2) Kokkolan meriväylä, valtuus 45 milj. euroa
3) Vuosaaren meriväylä, valtuus 12,5 milj. euroa

Merkittävimpiä vuonna 2019 avustettavia joukkoliikennehankkeita ovat Länsimetron jatko Matinkylästä Kivenlahteen sekä Raide-Jokeri pikaraitiotie Helsingin Itäkeskuksesta Espoon Keilaniemeen ja Tampereen raitiotie –hanke, joille esitetään yhteensä 37,1 milj. euron määrärahaa. Lisäksi jatketaan ns. tunnin junan suunnittelua Helsingistä Tampereelle ja Helsingistä Turkuun.

Liikenteen ja viestinnän viranomaispalveluiden määrärahataso säilyy vuonna 2019 edellisen vuoden tasolla, kun virastouudistuksesta johtuvia määrärahasiirtoja virastojen toimintamenomomenttien välillä ei oteta huomioon. Viranomaispalveluilla turvataan liikennejärjestelmän toimivuutta ja turvallisuutta sekä luodaan edellytyksiä liikennejärjestelmän ja siihen liittyvien palvelujen kehittämiselle. Viestintäpalveluja ja viestintäverkkoja hyödynnetään merkittävässä osassa yhteiskunnan palveluiden tuottamisessa ja kulutuksessa.

Merkittävin muutos liikenteen viranomaispalveluissa on ajoneuvojen romutuspalkkioihin vuonna 2018 kohdennetun 8 miljoonan euron poistuminen vuoden 2019 talousarviosta. Vuodelle 2019 ehdotetaan 6 miljoonan euron määrärahaa avustuksiin, joilla tuettaisiin uuden täyssähkökäyttöisen henkilöauton hankintaa tai pitkäaikaisvuokrausta ja henkilöauton muuntamista kaasu- tai etanolikäyttöiseksi.

Digitalisaatiokehityksen myötä luodaan uusia liikenteen ja viestinnän palveluita, joille nopeat ja luotettavat viestintäverkot ovat edellytys. Digitalisaatio on keskeinen elementti tuottavuuden ja vaikuttavuuden parantamisessa.

Lisätoimenpiteitä liikenteen päästöjen vähentämiseksi tullaan tarvitsemaan jo lähivuosina. Pitkän aikavälin tavoitteeksi liikenteessä on otettu hiilivapaa liikenne vuonna 2045. Koska esimerkiksi autokanta uusiutuu Suomessa vain noin kerran 20 vuodessa, toimet liikenteen päästöjen poistamiseksi on aloitettava heti. Tämän tulisi näkyä entistä vahvemmin myös liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan talousarviossa. Rahoitusta tulisi ohjata paitsi vähäpäästöisten liikennevälineiden hankintojen tukemiseen, myös kestävien liikennemuotojen investointihankkeisiin (esimerkiksi kävelyn ja pyöräilyn investointiohjelma ja ylipäätään investointien suuntaaminen kävelyyn, pyöräilyyn ja raideliikenteeseen / muihin joukkoliikennehankkeisiin).

Liikenteen tukemiseen ja ostopalveluihin ehdotetaan 208 miljoonaa euroa. Joukkoliikenteen palveluostoihin ja kehittämiseen esitetään 89 miljoonaa euroa. Energia- ja ilmastostrategian tavoitteiden edistämiseksi ihmisten liikkumistottumusten muutosta tuetaan 2 milj. euron lisäyksellä raideliikenteeseen. Strategian tavoitteiden edistämiseksi valtio myös avustaa kaupunkiseutujen joukkoliikenteen kehittämistä digitalisaation ja liikenteen palveluiden edistämiseksi 3,5 miljoonalla eurolla.

Hallitus esittää noin 519 miljoonan euron siirtoa valtion televisio- ja radio-rahastoon Yleisradio Oy:n julkisen palvelun kustannusten kattamiseen.

Haja-asutusalueiden ja maaseudun tietoliikenneyhteyksiä parantava Laajakaista kaikille –hanke jatkuu aiemmilta vuosilta siirtyneellä määrärahalla

Hallinnonalan vireillä oleva virastouudistus muuttaisi merkittävästi virastorakennetta. Trafin ja Viestintäviraston sekä Liikenneviraston muuhun kuin väylänpitoon liittyvien tehtävien yhteen kokoaminen tarkoittaa vahvan viranomaistoimijan syntymistä hallinnonalalle. Uuden viraston vastuulla ovat liikenteen ja viestinnän sääntely-, valvonta-, lupa-, avustus- ja muut viranomaistehtävät. Väylävirasto muodostetaan nykyiseen Liikennevirastoon jäävistä väylänpitoon liittyvistä tehtävistä. Väylävirasto vastaa jatkossa kaikkien liikenneväylien suunnittelusta, rakentamisesta ja kunnossapidosta ja on vahva asiantuntijaorganisaatio.

Liikenne- ja viestintäministeriö pyrkii määrätietoisesti kehittämään hallinnonalan toimintaa siten, että niukkenevien määrärahojen puitteissa edistetään yhteiskunnallista vaikuttavuutta parhaalla mahdollisella tavalla.

Hallinnonalan konsernistrategian mukaisesti liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan toimintaa tarkastellaan verkkojen, palvelujen ja tiedon näkökulmista. Ministeriön hallinnonala on huomattavan investointivaltaista. Investointeja ei tulisi nähdä vain rakennusaikaisena kulueränä, sillä ne tuottavat yhteiskunnallista vaikuttavuutta vuosikymmeniksi eteenpäin. Tällä vaalikaudella liikennejärjestelmää on kehitetty ja lainsäädäntöä on uudistettu kokonaisvaltaisesti. Liikennejärjestelmän suunnitteluun haetaan pitkäjänteisyyttä esimerkiksi 12-vuotisella valtakunnallisella liikennejärjestelmäsuunnitelmalla.

Myös liikenteen rahoitusta on pyrittävä uudistamaan rohkeasti ja kokonaisvaltaisesti. Mikäli liikenneinfrastruktuurin kehittämistä jatketaan pelkällä budjettirahoituksella, jäädään vuosi vuodelta keskeisiä kilpailijamaitamme jälkeen. Rahoituksen uudistamista tulee lähestyä kokonaistaloudellisesta näkökulmasta, missä liikenneinfrastruktuurista aidosti hyötyvät osapuolet osallistuvat keskeisesti sen rahoittamiseen. Tähän tavoitteeseen pääsemiseksi on koko liikennejärjestelmää sekä sen yhteyksiä muun yhteiskunnan toimintaan katsottava uudella tavalla.